

ES PILIEČIŲ TEISĖS ŠKOTIJOJE

ES Piliečiai ir Jūsų Teisė Gauti Išmokas ir Socialinę Darbo Paramą

Šiame informaciniame biuletenyje pateikiama trumpa santrauka apie jus, kaip **ES piliečio**, teisę gauti išmokas ir socialinę darbo paramą Škotijoje. Šiame informaciniame biuletenyje teigiama, kad "ES piliečius" sudaro ES valstybių narių piliečiai, taip pat EEE valstybių (Norvegijos, Islandijos ir Lichtenšteino) ir Šveicarijos piliečiai.

Šiame informaciniame biuletenyje taip pat pateikiama informacija apie teises jūsų **šeimos narių**, kurie patys nėra ES piliečiai, ir kurių teisė gyventi Jungtinėje Karalystėje įgijama iš jų santykių su ES piliečiu.¹

Po JK išstojimo iš Europos Sąjungos (Brexit) ES piliečių teisės Škotijoje pasikeitė keliais svarbiais aspektais.

ES piliečiai ir jų šeimos nariai, gyvenę Jungtinėje Karalystėje 2020 m. gruodžio 31 d. ir norintys pasilikti Škotijoje, turėjo būti pateikę paraišką dėl **Settled Status** [Nuolatinio Gyventojų Statuso] (neterminuoto leidimo pasilikti) arba **Pre-Settled Status** [Nenuolatinio Gyventojų Statuso] (ribojamo leidimo pasilikti 5 metus) į „EU Settlement Scheme“ (EUSS) [ES Apgyvendavimo Schemą] (ESSS) iki 2021 m. birželio 30 d. Airijos piliečiams ir kitiems asmenims, turintiems neterminuotą leidimą pasilikti, kreiptis nereikėjo. ES piliečiai ir jų šeimos nariai, kurie nesikreipė į ESSS iki 2021 m. birželio 30 d., neturi teisės pasilikti Jungtinėje Karalystėje po 2021 m. liepos 1 d. ir turėtų kreiptis skubios teisinės pagalbos, jei nori pasilikti Škotijoje.

ES piliečiai, atvykę pirmą kartą į Jungtinę Karalystę 2021 m. sausio 1 d. ar vėliau, negali kreiptis dėl Nuolatinio Gyventojų Statuso ar Nenuolatinio Gyventojų Statuso. Šie asmenys gali atvykti kaip **Trumpalaikiai Lankytojai**. Norint pasilikti ilgesniam nei 6 mėnesių laikotarpiui (trumpalaikiam vizitui), privaloma kreiptis dėl **Ilgalaikės Vizos** (pavyzdžiui, studijuoti, dirbti arba prisijungti prie šeimos nario).

ES piliečių šeimos nariai, kurie nėra ES piliečiai, gali atvykti į Jungtinę Karalystę tik po 2021 m. sausio 1 d. ir, jei turi ESSS šeimos leidimą, JK išduotą EEE šeimos leidimą arba JK išduotą biometrinių gyvenamosios vietos kortelę.

Ar aš turiu teisę gauti išmokas Škotijoje?

ES piliečiai galintys turėti teisę gauti išmokas:

ES Piliečiai turintys Nuolatinio Gyventojų Statusą

Turint Nuolatinio Gyventojų Statusą, tokiomis pačiomis sąlygomis, kaip ir Jungtinės Karalystės pilietis, jūs turite teisę gauti bet kokias išmokas, atitinkančias nustatytus teisės kriterijus.

ES Piliečiai turintys Nenuolatinio Gyventojų Statusą

Jei jūs turite Nenuolatinio Gyventojų Statusą, tai nesuteikia savaime jums galimybės gauti išmokas.²

Tačiau, jei jūs dirbate pakankamai valandų apmokamą darbą, jūs galite gauti Universal Credit [Universalus Kredito] išmoką (ir Child Benefit [Vaiko Pašalpa]), jei turite vieną ar daugiau išlaikomų vaikų).

1. "Šeimos nariais" gali būti laikomi: jūsų sutuoktinis ar civilinis partneris, jūsų vaikai, anūakai ir provaikaičiai iki 21 metų amžiaus, jūsų išlaikomi tėvai, seneliai ir proseneliai, kai kurie nesutuokę partneriai ir kiti išlaikomi giminaičiai. (Išdavus "Home Office" [Namų Biurui] "išplėstinės šeimos nario" registracijos pažymėjimą).

2. Tai buvo teisiškai užginčyta ir Apeliacinis Teismas nustatė, kad atitinkami teisės aktai yra neteisėti. Tačiau Secretary of State for Work and Pensions (Darbo ir Pensijų Valstybės Sekretorius) (SSWP) apskundė šį sprendimą Aukščiausiam Teismui. Mažai tikėtina, kad byla bus nagrinėjama iki šių metų pabaigos. Jei jūs turite suteiktą Nenuolatinio Gyventojų Statusą ir buvo atsisakyta suteikti išmokas, kreipkitės dėl konsultacijos į specialistus, pavyzdžiui, į "Citizens' Advice Bureau" (Piliečių Konsultavimo Biurą).

ES Piliečiai ir Jūsų Teisė Gauti Išmokas ir Socialinę Darbo Paramą

Arba jums gali būti suteiktas „retained worker status“ [išlaikytas darbuotojo statusas] nuo apmokamo darbo pabaigos, kol:

- ▶ leškote naujo darbo;
- ▶ Laikina negalite dirbti dėl sveikatos problemų; arba
- ▶ Esate lygiavertėse motinystės atostogose.

Taip yra todėl, kadangi **Right to Reside Test [teisės gyventi šalyje testas]** yra vis dar taikomas asmenims, turintiems Nenuolatinio Gyventojų Statusą.³

Pagal jį taip pat galite turėti teisę gyventi kaip dirbančio ar turinčio išlaikytą darbuotojo statusą asmens šeimos narys.

ES Piliečiai, teisėtai gyvenę Jungtinėje Karalystėje 2020 m. gruodžio 31 d. ir yra pateikę paraišką į ESSS iki 2021 m. birželio 30 d.

Jei kreipėtės į ESSS iki 2021 m. birželio 30 d. ir laukiate sprendimo, „teisės gyventi šalyje testas“ yra vis dar taikomas tol, kol jums bus suteiktas Nuolatinio Gyventojų ar Nenuolatinio Gyventojų Statusas (arba tol, kol nebegalėsite pateikti apeliacinio skundo dėl jūsų paraiškos atmetimo).

Tai reiškia, kad jūs galite gauti Universalus Kredito išmoką (ir Vaiko Pašalpą), jei esate dirbantys, turite išlaikytą darbuotojo statusą ar esate jų šeimos narys.

ES piliečiai neturintys teisės gauti išmokas:

ES Piliečiai, teisėtai gyvenę Jungtinėje Karalystėje 2020 m. gruodžio 31 d., kurie nėra pateikę paraiškos į ESSS iki 2021 m. birželio 30 d.

Nuo 2020 m. liepos 1 d. jūs nebeturite teisės pasilikti Jungtinėje Karalystėje ir todėl jums yra taikoma sąlyga „no recourse to public funds“ (NRPF) „nėra išteklių valstybės lėšoms“. Tai reiškia, kad Škotijoje jūs neturite teisės gauti daugumos išmokų.

ES Piliečiai atvykę pirmą kartą 2021 m. sausio 1 d. ar vėliau

ES piliečiams ir jų šeimos nariams, atvykstantiems kaip Trumpalaikiai Lankytojai arba asmenims turintiems Ilgalaike Vizą, po 2021 m. sausio 1 d. yra taikoma sąlyga „no resource to public funds“ (NRPF) [nėra išteklių valstybės lėšoms]. Todėl jie negali gauti daugumos išmokų Škotijoje.

Tačiau, įskaitant finansinę paramą ar paramą dėl būsto, jūs galite kreiptis pagalbos į savo vietinės valdžios instituciją (žr. toliau).

Ar turiu teisę gauti socialinę paramą Škotijoje?

Visi ES Piliečiai (nepriklausomai, ar turite Nuolatinio Gyventojų Statusą ar Nenuolatinio Gyventojų Statusą, ar esate be statuso)

Jums gali būti suteikta teisė gauti kitokią reikalingą pagalbą, įskaitant finansinę paramą ar paramą dėl būsto, kreipiantis į vietinę valdžios instituciją, jei jūs esate:

- ▶ Jaunesnis nei 18 metų ir gyvenate vienas
- ▶ Jaunesnis nei 18 metų ir jums gresia skriauda ar smurtas, skurdas ar benamystės
- ▶ Buvęs priežiūros darbuotojas ar ketinantis palikti priežiūros darbą
- ▶ Jūsų šeimos nario globėjas
- ▶ Asmuo, turintis vaikų ir esate grėsmeje smurto, skurdo ar benamystės
- ▶ Suaugęs asmuo, kuriam gresia skriauda ar smurtas
- ▶ Asmuo, kuriam reikalinga papildoma parama dėl negalios, jūsų psichinės sveikatos, amžiaus, ar kitokio pažeidžiamumo (pvz., nėštumo)

3. Yra ir kitokių aplinkybių, kuriomis galėtumėte išlaikyti „teisės gyventi šalyje testą“, ir kitų išmokų, kuriomis jūs galėtumėte naudotis. Jei išmokos yra netaikomos, turėtumėte kreiptis patarimo, pavyzdžiui, į „Citizens Advice Bureau“ (Piliečių Konsultavimo Biuro).

ES Piliečiai ir Jūsų Teisė Gauti Išmokas ir Socialinę Darbo Paramą

Kiekvienas Škotijoje gyvenantis asmuo turi teisę kreiptis pagalbos į vietinę valdžios instituciją, nepriklausomai, koks yra jūsų migracijos statusas ar kiek laiko čia gyvenate.

Vietinė valdžios institucija privalo apsvarstyti jūsų prašymą ir, jei būtina, atlikti rašytinį įvertinimą, ar jie privalo suteikti jums pagalbą ir paramą.

Jei jums reikalinga skubi pagalba ir parama, pvz., jei jūs nesate saugus, kur esate apsistojęs, arba jūs esate skurstantis ir benamis, vietinės valdžios institucija gali būti įpareigota suteikti jums laikiną paramą ir apgyvendinimą, kol jie tiria jūsų aplinkybes.

Tačiau, atlikus įvertinimą ir atsižvelgiant į tai, ar jūs turite **teisę gyventi šalyje** ar ne, gali įtakoti sprendimą, ar/kaip vietinė valdžios institucija jums gali suteikti reikiamą pagalbą ir paramą.

Jei vietinės valdžios institucija nusprendžia, kad jūs neturite teisės gauti finansinės paramos ar būsto, ji privalo jums pateikti raštišką sprendimą. Jei raštiškas sprendimas nėra pateiktas arba, jei jūs nesutinkate su jų sprendimu, turėtumėte kreiptis pagalbos ir konsultacijos užginčyti šį sprendimą.

Kur galiu gauti daugiau paramos ar konsultacijos?

Norėdami gauti išsamesnę informaciją apie jūsų teisę gauti išmokas, būstą ir socialinio darbo paramą Škotijoje, arba, jei jums reikalinga pagalba suprasti savo teises:

- ▶ Skambinkite **EU Citizens Support Service helpline [ES Piliečių Paramos Paslaugos]** pagalbos linija "Citizens Advice Scotland" [Piliečių Konsultavimas Škotijoje] **0800 916 9847** (Nuo pirmadienio iki penktadienio, 9:00 - 17:00 val.) – arba galite rasti savo vietinį konsultavimo biurą : <https://www.cas.org.uk/bureaux>
- ▶ Apie galimybes gauti išmokas Škotijoje skaitykite informacines suvestines "**Child Poverty Action Group Scotland**" [Vaikų Skurdo Kovos Grupė Škotijoje]: <http://www.cpag.org.uk/scotland/factsheets>
- ▶ Skaitykite vietinės valdžios institucijų rekomendacijas dėl teisių žmonėms, negalintiems naudotis viešosiomis valstybės lėšomis (NRPF) (no resource to public funds) dėl galimybės gauti socialinę paramą "**COSLA Migration Scotland**" [COSLA Migracija Škotijoje]: <http://www.migrationscotland.org.uk/migrants-rights-entitlements/>

Paskutinį kartą atnaujinta 2021 m. Liepos 1 d.